

ตามรอย... อีแร้งคืนถิ่นด้วยวิทยุระบบดาวเทียม

ผลสำเร็จ...ของปฏิบัติการช่วยเหลือนกอพยพคืนถิ่น
และการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกธรรมชาติ

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ประสบผลสำเร็จในการช่วยเหลืออีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย ที่พลัดหลงให้สามารถอพยพกลับคืนถิ่น และดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติได้ ในการนี้ยังได้ติดตามเส้นทางอพยพด้วยวิทยุติดตามตัวสัตว์ระบบดาวเทียม โดยล่าสุดมีรายงานว่าอีแร้งดังกล่าวได้บินอพยพออกจากประเทศไทยไปถึงตอนเหนือของรัฐฉาน สหภาพเมียนมาร์ แล้ว ซึ่งนักวิจัย คาดว่าน่าจะไปถึงยังเทือกเขาหิมาลัยในไม่ช้า

ปฏิบัติการช่วยเหลืออีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยคืนถิ่นในครั้งนี้ นำโดย **นายธีรภัทร ประยูรสิทธิ รองอธิบดี กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช** พร้อมคณะนักวิจัยและเจ้าหน้าที่จากหน่วยฟื้นฟูนกกล้าเหยื่อ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย ได้ร่วมกันนำอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย 1 ตัว ที่บินพลัดหลงมาตกในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งฟื้นฟูสุขภาพจนแข็งแรงดีแล้ว กลับคืนสู่ธรรมชาติ ณ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2554 โดยทำการติดวิทยุติดตามตัวสัตว์ระบบดาวเทียม เพื่อติดตามเส้นทางอพยพด้วย ซึ่งผลปรากฏว่าหลังปล่อยคืนสู่ธรรมชาติได้เพียงไม่กี่วัน เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2554 อีแร้งก็เริ่มอพยพคืนถิ่นโดยได้บินอพยพออกจากประเทศไทยไปทางตะวันตกเฉียงเหนือ โดยพิกัดล่าสุดเมื่อ 1 พฤษภาคม 2554 พบอยู่ทางตอนเหนือของรัฐฉาน สหภาพเมียนมาร์

การช่วยเหลือฟื้นฟูอีแร้งและนกกล้าเหยื่อคืนถิ่น เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หน่วยฟื้นฟูนกกล้าเหยื่อ คณะสัตวแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสมาคมอนุรักษ์นกและธรรมชาติแห่งประเทศไทย หลังจากพบว่าในระยะ 4-5 ปีที่ผ่านมาเกิดปัญหาอีแร้งบินพลัดหลงมาตกในประเทศไทยมากขึ้น เนื่องจากสภาพภูมิอากาศโลกที่แปรปรวน ผลสำเร็จของปฏิบัติการนี้ นอกจากเป็นต้นแบบในการช่วยเหลือฟื้นฟูนกอพยพคืนถิ่น การทราบเส้นทางอพยพของอีแร้ง ยังทำให้ได้ข้อมูลสนับสนุนการกำหนดแผนการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกธรรมชาติและโรคอุบัติใหม่ด้วย

อีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย Himalayan Griffon (*Gyps himalayanus*) เป็นนกที่มีการแพร่กระจายพันธุ์ อยู่บริเวณด้านตะวันตกของจีน ทิเบต และอินเดีย ทำรังวางไข่ในหลายประเทศในแนวเทือกเขาหิมาลัย แต่ก็มีกรอพยพ ย้ายถิ่นเพื่อเสาะหาซากสัตว์หรือสัตว์ที่บาดเจ็บเพื่อกินเป็นอาหาร ในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถือเป็นนกอพยพพลัด หลง มีรายงานกระจายอยู่ทั่วทุกภาคในประเทศไทย และส่วนใหญ่เป็นนกวัยเด็กที่ยังไม่มีประสบการณ์ และถูกพัดไป ไกลออกนอกถิ่นอาศัย ด้วยกระแสลมตามฤดูกาลและมวลลมร้อน สาเหตุที่ปัจจุบันประเทศไทยพบอีแร้งบินพลัดหลงมา ตกมากขึ้น อาจเกิดจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศโลก ทำให้นกพลัดหลงจากเส้นทางอพยพมากขึ้น และไม่สามารถหยุดพักในจุดที่เคยพักหาอาหารได้ สัตว์ขนาดใหญ่มีจำนวนลดลงจนหายากและใกล้สูญพันธุ์ ปศุสัตว์ที่ตายลงก็มี โอกาสน้อยมากที่จะถูกทิ้งไว้ให้เป็นอาหารของอีแร้งและสัตว์กินซากอื่นๆ การบินอพยพในระยะทางไกลจึงทำให้เกิดความ อ่อนเพลียจากการขาดอาหาร เมื่อบินต่อไปเรื่อย ๆ จึงหมดแรงและตกลงในพื้นที่ต่าง ๆ จนปรากฏเป็นข่าวพบนกยักษ์ ในหน้าหนังสือพิมพ์อยู่บ่อยครั้ง ทั้งนี้ที่ผ่านมาเมื่อเกิดกรณีพบอีแร้งบินพลัดหลงมาตกลงในพื้นที่ใด กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จะรับมาทำการดูแล ก่อนส่งมอบให้หน่วยฟื้นฟูนกกล้าเหยื่อ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัย เกษตร ทำการตรวจรักษาและฟื้นฟูจนนกมีสุขภาพแข็งแรง โดยนักวิจัยจะได้ทำการติดเครื่องหมายห่วงขาและแถบปีกที่ ระบุหมายเลขประจำตัวนก หรือติดวิทยุติดตามตัวสัตว์ระบบดาวเทียม ก่อนนำคืนสู่ธรรมชาติต่อไป

ปัจจุบันการที่ประชาชนแจ้งข่าวและมีอีแร้งถูกส่งตัวเข้ามาฟื้นฟูสุขภาพเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะ จิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ก็ได้รับการเผยแพร่ออกไปอย่างกว้างขวางมากขึ้นเรื่อยๆ โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 – 2554 มี รายงานข่าวการพบอีแร้งบินตกพลัดหลง ในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศไทย รวมทั้งสิ้นจำนวน 17 ตัว ดังนี้

ปี พ.ศ. 2550 พบอีแร้งดำหิมาลัย Cinerous Vulture (*Aegypius monachus*) จำนวน 1 ตัว ที่จังหวัด จันทบุรี และอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย จำนวน 4 พบที่จังหวัดสุราษฎร์ พัทลุง และตรัง ซึ่งได้ดำเนินการฟื้นฟูสุขภาพและนำคืนสู่ ธรรมชาติ ณ ดอยกลาง อุทยานแห่งชาติแม่แฝง จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2550 โดยติดวิทยุติดตามตัวสัตว์ระบบ ดาวเทียมกับอีแร้งดำหิมาลัย ชื่อ อนาคต ซึ่งภายหลังมีรายงานว่าบินผ่านที่ชายแดนไทยเข้าไปยังประเทศเม็กซิโก และถูกยิง ตาย ซึ่งได้ประสานงานและนำวิทยุกลับคืนมาได้

ปี พ.ศ. 2552 พบอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัยจำนวนทั้งหมด 10 ตัว ได้แก่ จังหวัดชัยภูมิ กาญจนบุรี ภูเก็ต ตรัง สตูล นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ระนอง จังหวัดละ 1 ตัว และจังหวัดกระบี่ 2 ตัว ซึ่งได้ฟื้นฟูสุขภาพ และนำปล่อยคืนสู่

ธรรมชาติ ในวันที่ 9 เมษายน พ.ศ. 2552 ที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งภายหลัง มีรายงานจาก Chanchun Zoological and Botanical Park เมืองจินลิน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศจีน เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 แจ้งว่าพบอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย 1 ตัว ที่อำเภอหนองอัน ชานเมืองฉางชุน มณฑลจินลิน มีเครื่องหมายห่วงขาและแถบปีกของประเทศไทยที่ระบุหมายเลขประจำตัวนก 17A-00014 แสดงว่านกอพยพไปเป็นระยะทางไม่ต่ำกว่า 3,980 กม. ทางสวนสัตว์ได้ทำการดูแลฟื้นฟูสุขภาพ เป็นเวลา 50 วัน จึงปล่อยคืนสู่ธรรมชาติเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2552 ซึ่งได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนในประเทศจีน จากรายงานดังกล่าวทำให้ทราบการแพร่กระจายของนกเพิ่มเติม

ปีพ.ศ. 2553 ได้ดำเนินการติดตามตัวสัตว์ระบบดาวเทียมอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย จำนวน 1 ตัว ซึ่งเป็นพลัดหลงมาตกในจังหวัดจังหวัดสงขลา ซึ่งได้ดำเนินการฟื้นฟูสุขภาพ และปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ ในวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2553 ที่บริเวณป่าเต็งรัง ใกล้หน่วยพิทักษ์ป่าซับฟ้าผ่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2553 มีรายงานพบซากอีแร้งตัวดังกล่าว ที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี

ปี พ.ศ. 2554 ติดตามตัวสัตว์ระบบดาวเทียมอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย 1 ตัว ที่บินพลัดหลงมาตกในจังหวัดภูเก็ต ปล่อยกลับคืนสู่ธรรมชาติ ณ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2554 และพบว่าบินอพยพออกจากประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 14 เมษายน 2554 ออกไปทางตะวันตกเฉียงเหนือไปยังทางตอนเหนือของรัฐฉาน สหภาพเมียนมาร์ (1 พฤษภาคม 2554) ซึ่งคาดว่าจะไปถึงยังเทือกเขาหิมาลัยในไม่ช้า

การติดตามตัวสัตว์ระบบดาวเทียม ทำให้ปริศนาเส้นทางอพยพของอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย ปรากฏสู่สายตาชาวโลก ซึ่งองค์ความรู้ในครั้งนี้จะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการอนุรักษ์อีแร้งและนกกล้าเหยื่อได้อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้น อาทิ เช่น แนวทางในการจัดทำสร้างภัตตาคารร้าง เพื่อช่วยเหลืออีแร้งและนกกล้าเหยื่อที่พลัดหลงไม่ให้ตกเนื่องจากอ่อนแรงและขาดอาหาร และดึงดูดให้อีแร้งเข้ามาอาศัยในพื้นที่ที่ปลอดภัย โดยการนำซากสัตว์ขนาดใหญ่เช่นหมู หรือวัว ที่ผ่านการตรวจโรคโดยสัตว์แพทย์เป็นอย่างดีแล้ว ไปวางทิ้งไว้ บริเวณที่โล่งในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ที่อยู่เส้นทางอพยพอันได้แก่ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ในกลุ่มป่าตะวันตก กลุ่มป่าแม่ปิง-อมก๋อย กลุ่มป่าลุ่มน้ำปาย และกลุ่มป่าสาละวิน ซึ่งอาจพัฒนาให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ต่อไป การจัดกิจกรรมรณรงค์ และเผยแพร่ความรู้เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและเครือข่ายท้องถิ่น ในการอนุรักษ์และแจ้งเหตุพบนกพลัดหลงตกในพื้นที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังทำให้ได้ข้อมูลสนับสนุนการกำหนดแผนการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนกในสัตว์ปีกธรรมชาติและโรคอุบัติใหม่ด้วย โดยหากพบมีการระบาดของโรคในกลุ่มอีแร้ง ก็จะสามารถติดตามและกำหนดการเฝ้าระวังในพื้นที่ที่อยู่ในเส้นทางอพยพได้อย่างทันทั่วทั้งที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยจากโรคไข้หวัดนกและโรคอุบัติใหม่ในสัตว์ป่า ให้กับประชาชนทั้งในประเทศและต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

ท่ามกลางวิกฤตที่โลกกำลังเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน ภัยแล้งที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งอาหารของมนุษย์และสัตว์ป่า โรคอุบัติใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นและคุกคามทำให้สิ่งมีชีวิตบนโลกเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์มากขึ้นทุกขณะ การพยายามอนุรักษ์ชนิดพันธุ์ให้ดำรงคงอยู่ต่อไปยาวนานที่สุดในระบบนิเวศ จึงควรเป็นหน้าที่ของมนุษย์ทุกคน ถึงเวลาหรือยัง? ที่เราต้องหันมาร่วมมือกัน ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือเยียวยาธรรมชาติให้กลับคืนสู่สมดุล “**ผืนป่าหลากหลาย สัตว์ป่ามากมาย ป่าไม่ยั่งยืน**” ร่วมแจ้งเหตุพบนกพลัดหลงได้ที่ **สายด่วนกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โทร.1362** หรือที่ **กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า โทร 0 2940 6934** และติดตามข่าวสารได้ทาง <http://www.dnp.go.th>

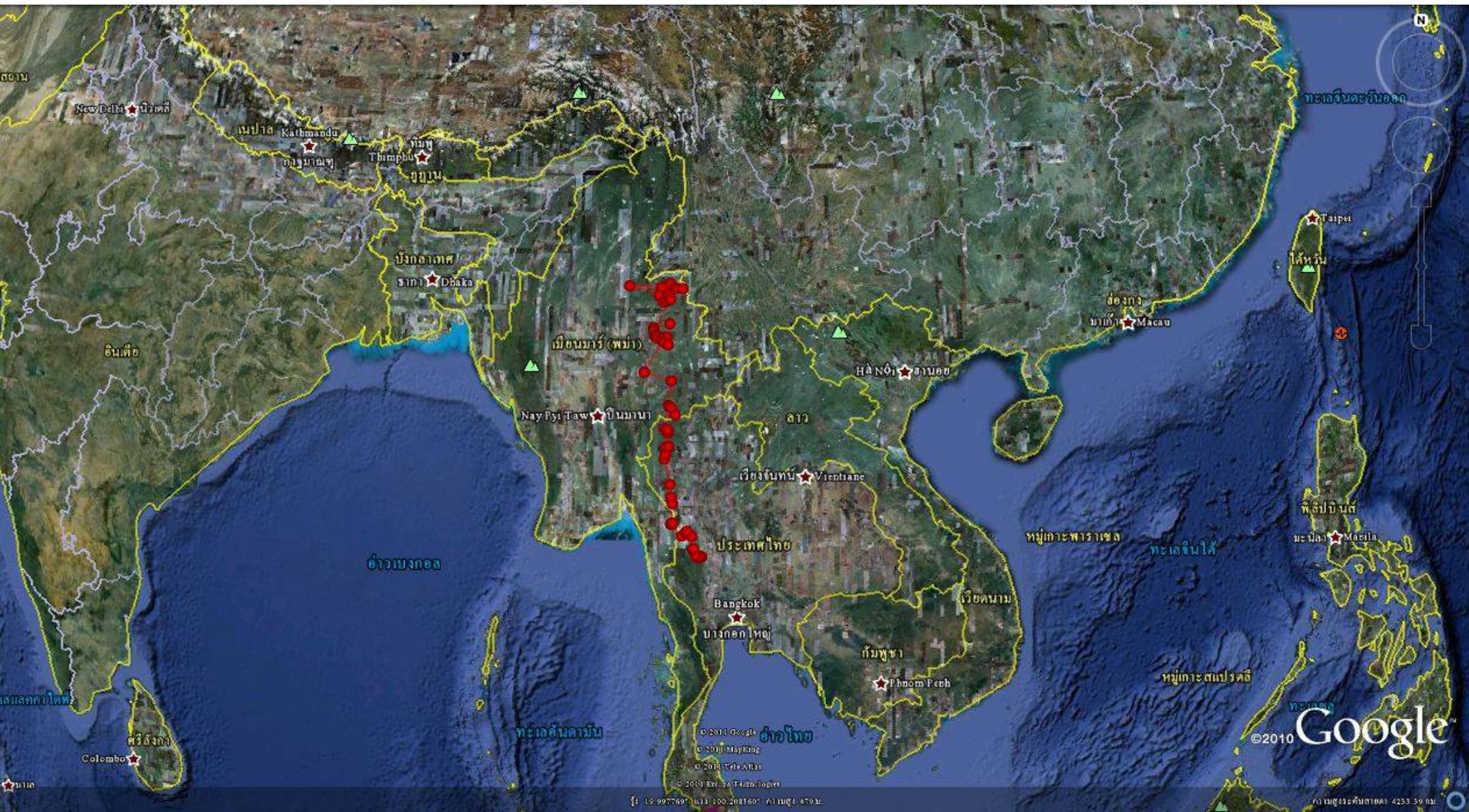

ข้อมูลการติดตามวิทยดาวเทียม

วันที่	สถานที่
3-6 เม.ย.54	บริเวณลำห้วยทับเสลา เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จ.อุทัยธานี
7 เม.ย.54	อุทยานแห่งชาติแม่วงศ์ (ต.แม่เลย์ อ.แม่วงศ์ จ.นครสวรรค์)
9 เม.ย.54	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง (แนวตะเข็บชายแดนไทย-พม่า)
10 เม.ย.54	เขตการปกครองรัฐกระเหรี่ยง ใกล้แนวตะเข็บชายแดนไทย-สหภาพเมียนมาร์ กลับเข้ามาในประเทศไทยตามร่องของเทือกเขาถนนธงชัยตะวันตก-ตะวันออก อ.แม่ระมาด จ.ตากไปยังอำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ (อยู่นอกพื้นที่อนุรักษ์)
11 เม.ย.54	อยู่ที่ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ (อยู่นอกพื้นที่อนุรักษ์)
12-13 เม.ย.54	อยู่ที่ตอยจิกจ้อง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลุ่มน้ำปาย จ.แม่ฮ่องสอน
14 เม.ย.54	อยู่บริเวณแม่น้ำสาละวิน ตอนใต้ของรัฐฉาน สหภาพเมียนมาร์
15-18 เม.ย.54	พิกัดกระจายอยู่ตอนเหนือของแม่น้ำ Nampam รัฐฉาน สหภาพเมียนมาร์
19-21 เม.ย.54	รัฐฉาน สหภาพเมียนมาร์
22 เม.ย.54 – 1 พ.ค.	บนเขาสูง ตอนเหนือของรัฐฉาน สหภาพเมียนมาร์

แผนที่เส้นทาง การอพยพของอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย จากประเทศไทยไปยังตอนเหนือของรัฐฉานประเทศพม่า ที่ได้จากวิทยุติดตามตัวสัตว์ระบบดาวเทียม

สรุปรายงานการปล่อยอีแร้ง และนกกล้าเหยื่อ คืนสู่ธรรมชาติ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 - 2554

ปีพ.ศ.	ชนิดนก	จำนวน	สถานที่พบนก	สถานที่ปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ	วันที่ปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ	การทำเครื่องหมายเพื่อติดตามการอพยพ	รายงานผลการติดตาม
ปีพ.ศ. 2550	อีแร้งดำหิมาลัย Cinereous Vulture (<i>Aegypius monachus</i>)	1 ตัว	จันทบุรี	คอยกลาง อุทยานแห่งชาติแม่แฝง จังหวัดเชียงใหม่	10-พ.ค.-50	- ติดตามพฤติกรรมตัวสัตว์ระบบดาวเทียม (KU) - ติดเครื่องหมายปีก หมายเลขTHA17A -1 - ใส่ห่วงขา หมายเลข THA BKK DNP 17A00001	บินเข้าไปยังประเทศสหภาพเมียนมาร์ และถูกยิงตาย ได้ประสานงานติดต่อรับวิฑูถกลับคืนมาได้
	อีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย Himalayan Griffon (<i>Gyps himalayanus</i>)	4 ตัว	สุราษฎร์ พัทลุง และตรัง	คอยกลาง อุทยานแห่งชาติแม่แฝง จังหวัดเชียงใหม่	10-พ.ค.-50	- ติดเครื่องหมายปีก หมายเลข THA17A -2 ถึง THA17A -5 - ใส่ห่วงขา หมายเลข THA BKK DNP 17A00002 - 17A00005	
ปีพ.ศ. 2552	อีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย Himalayan Griffon (<i>Gyps himalayanus</i>)	10 ตัว	จังหวัดชัยภูมิ กาญจนบุรี ภูเก็ต ตรัง สตูล นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี ระนอง และ กระบี่ 2 ตัว	ป่าเต็งรัง ใกล้เคียงหน่วยพิทักษ์ป่าซับ ฟ้าผ่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วย ขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี	9-เม.ย.-52	- ติดเครื่องหมายปีก หมายเลข THA17A -6 ถึง THA17A -15 - ใส่ห่วงขา หมายเลข THA BKK DNP 17A00006 - 17A00015	พบอาศัยบริเวณที่ปล่อย จำนวน 4 ตัว เป็นเวลา 1 เดือน และเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 จาก Chanchun Zoological and Botanical Park เมืองจินลิน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แจ้ง ว่าพบอีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย 1 ตัว ที่อำเภอหนองฮี ชานเมืองนางขุน มณฑลจินลิน โดยมีเครื่องหมายห่วง ขาและแถบปีกที่ระบุหมายเลขประจำตัวนก 17A-00014 ซึ่งเป็นนกที่ปล่อยจากประเทศไทย ไปประสบ อุบัติเหตุบินตกเนื่องจากถูกลมพายุพัด แสดงว่า นกอพยพไปเป็นระยะทางไม่ต่ำกว่า 3,980 กม. โดยทาง สวนสัตว์ได้ทำการดูแลฟื้นฟูสุขภาพ เป็นเวลา 50 วัน และปล่อยคืนสู่ธรรมชาติเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2552 ซึ่งได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนในประเทศจีน แม้ว่าหลังการปล่อยจะกลับมาหากินในสวนสัตว์ ยังไม่ยอมบินไปไกลก็ตาม
ปีพ.ศ. 2553	อีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย Himalayan Griffon (<i>Gyps himalayanus</i>)	1 ตัว (Immature)	จังหวัดสงขลา	ป่าเต็งรัง ใกล้เคียงหน่วยพิทักษ์ป่าซับ ฟ้าผ่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วย ขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี	28-เม.ย.-53	- ติดตามพฤติกรรมตัวสัตว์ระบบดาวเทียม (DNP) หมายเลข ID 96059 - ติดเครื่องหมายปีก หมายเลข THA17A -17 - ใส่ห่วงขา หมายเลข THA BKK DNP 17A00006 - 17A00017	มีรายงานการตายเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2553 ที่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี
	นกอินทรีทุ่งหญ้าสเตปป์ Steppe Eagle (<i>Aquila nipalensis</i>)	1 ตัว	จังหวัดสงขลา	ป่าเต็งรัง ใกล้เคียงหน่วยพิทักษ์ป่าซับ ฟ้าผ่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วย ขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี	28-เม.ย.-53	- ใส่ห่วงขา หมายเลข THA BKK DNP 18A00002	
ปีพ.ศ. 2554	อีแร้งสีน้ำตาลหิมาลัย Himalayan Griffon (<i>Gyps himalayanus</i>)	1 ตัว (Immature)	จังหวัดภูเก็ต	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง จังหวัดอุทัยธานี	3-เม.ย.-54	- ติดตามพฤติกรรมตัวสัตว์ระบบดาวเทียม (DNP) หมายเลข ID 96058 - ติดเครื่องหมายปีก หมายเลข THA17A 00018 - ใส่ห่วงขา หมายเลข THA BKK DNP 17A0051	